

RUS İSTİHBARAT TOPLULUĞU'NUN OPERASYONEL ETKİNLİK BAKIMINDAN STRATEJİK ANALİZİ: RUSYA-UKRAYNA KONVANSİYONEL SAVAŞI

Kadir Murat Altıntaş

Özet

2014 yılında Ukrayna'nın Kırım ve Donbass bölgelerinin 'sessiz işgalini' müteakip, 24 Şubat 2022 tarihinde Rusya Federasyonu aniden Ukrayna'ya kapsamlı bir askeri saldırı başlattı. Gerasimov Doktrininin temel varsayımlarına ve Rusların Hibrit Savaş yorumuna uygun olarak, Rusya-Ukrayna konvansiyonel savaşı öncesinde ve esnasında Rus İstihbarat Topluluğu'nun (RİT) stratejik yetenekleri, konvansiyonel savaşın gelecekteki yönünü belirleyen en önemli değişkenler arasındadır. Bu çalışmanın amacı, Gerasimov Doktrininin temel özellikleri çerçevesinde, RİT'nun Rus-Ukrayna konvansiyonel savaşı öncesinde ve esnasında stratejik yeteneklerini analiz etmektir. Başka bir deyişle, bu çalışmanın esas hedefi, muharebe sürecinin beklentilerin çok ötesinde uzaması doğrultusunda, RİT'nun konvansiyonel savaşta stratejik yeteneklerini etkili bir şekilde kullanıp kullanmadığını analiz etmektir. Araştırmanın metodolojisi kapsamında, tamamen bilimsel özelliklere sahip açık kaynaklardan elde edilen veri ve bilgilerin incelenmesi amacıyla ve en çok tercih edilen nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi seçilmiştir. Analiz, Rusya-Ukrayna savaşı öncesi ve esnasında, hem istihbarat uzmanlarının 'entelektüel dürüstlüğü' açısından hem de üst yönetim nezdinde 'istihbaratın siyasallaşması' bakımından, RİT üyelerinin ciddi riskler ile karşı karşıya bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu iki kavram arasındaki güçlü negatif korelasyon doğrultusunda RİT üyelerinin siyasal karar vericilere nesnel istihbarat temin ederek doğru yönlendirememesi nedeniyle, rakip ülkelerin veya blokların gelecekteki stratejilerinin muhtemel eğiliminin algılanmasında ve politik yöneticiler ile nitelikli istihbarat paylaşımında yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İstihbarat, Stratejik Analiz, Entelektüel Dürüstlük, İstihbaratın Siyasallaşması, Gerasimov Doktrini.

Giriş

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) 26 Aralık 1991 tarihinde resmi dağılma süreci neticelendiğinde, Birliğin 15 üyesinin birer birer bağımsızlıklarını ilan etmesiyle dünyada yeni bir dönemin kapıları aralandı. Bu yeni dönemde Rusya Federasyonu (RF) küresel ölçekte stratejik üstünlüğünü kaybetmesi sonucu uluslararası alanda sahip olduğu diplomatik ve askeri nüfuzu büyük ölçüde erozyona uğramıştır. RF'nun kuruluşunun ilk yıllarında, siyasi otoriteler her şeyden önce politik dönüşüm süreci ve bu sürecin istenmeyen ekonomik/finansal etkileriyle uğraşmak zorunda kalmıştır. Doğal olarak, Rus vatandaşları da bu zorlu süreçten olumsuz etkilenmiş gerek psiko-sosyal travmayı atlatacak gerekse ekonomik dönüşümün olumsuz etkilerinin ortadan kalkması, neredeyse birkaç on yıllarını almıştır. Bu dönemde ilaveten SSCB bölgesinden neşet eden bağımsız devletlerin yarattığı ekonomik tahribat ve 1994-1999 dönemindeki ayrılıkçı Çeçen İç Savaşı, Rus hükümetinin mali kaynaklarının önemli oranda aşınmasına neden olmuştur. SSCB'nin politik ve ekonomik anlamda çöküşü yanında yeni Rus hükümetinin toparlanma sürecinin gecikmesi, geleneksel devlet görevlilerinin büyük ölçüde güvenlik ve istihbarat kavramıyla şekillenen zihinsel yapılarında adeta onarılmaz yaraların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

28 Temmuz 2000 tarihinde RF Başkanı tarafından onaylanan 'Rusya'nın Dış Politika Konsepti' adlı özel bir doktrin (Russian Federation, 2000) tamamen ülkenin dış politika hedeflerine ve güvenliğinin sağlanmasına, egemenliğinin ve toprak bütünlüğünün korunmasına, küresel düzeyde sağlam ve prestijli bir konum elde edilebilmesine odaklanmıştır. Rusya'nın siyasi, ekonomik, entelektüel ve manevi potansiyelinin artırılması hedefiyle, dünya sisteminin en etkili merkezlerinden biri olan aynı zamanda emperyal bir güç olarak RF'nin küresel çıkarlarıyla tamamen tutarlı olan bu doktrin sayesinde, toplumsal algının dönüştürülmesi sağlanmaya çalışılmıştır (The Associated Press-NORC, 2014). Bu doktrinde, uluslararası hukukun genel kabul görmüş normlarına benzer şekilde inşa edilecek çok daha istikrarlı ve demokratik bir dünya düzenine ulaşmak adına RF'nun yakın coğrafyalardaki olası çatışmaları ortadan kaldırmak amacıyla komşularıyla iyi ilişkiler kuracağı ilan edilmiştir. Mezkûr belgede ayrıca RF'nin ulusal önceliklerine uygun olarak yabancı ülkeler ve hükümetler arası kuruluşlar ile ortak çıkarların uyumlu hale getirilmesinin amaçlandığı belirtilmiş ve bu temelde Rus devleti, uluslararası işbirliğini geliştiren ortaklıklar ve ittifaklar kurmaya hazır ve istekli olduğunu uluslararası kamuoyuna deklare etmiştir. RF'nin stratejik dış politika hedeflerinin kabaca anlatıldığı Belgede yer alan maddeler, aslında tüm Rus güvenlik ve istihbarat elitlerinin ve kurumlarının ilgi duyduğu, dış politikadaki bir tür deniz feneri niteliğindedir (Federation of American Scientists, 2000).

Aslında Rusya'da bürokratik elitlerin ve istihbarat teşkilatlarının yeni dünya düzenine geçiş sürecinin başlangıç tarihi 1991 yılıdır. 20. yüzyılın ortalarından itibaren dünyanın en etkili istihbarat

teşkilatlarından biri olarak kabul edilen KGB'nin (Komitet Gosudarstvennoy Bezopasnosti) lağvedilmesi sonrasında yerine çok daha dinamik ama aynı zamanda özel uzmanlık alanları temelinde daha etkin biçimde faaliyet gösterecek olan yeni istihbarat örgütleri ihdas edilmiştir. Başka bir ifadeyle, Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından aralarında görev tanımlarına ilişkin kesin sınırlar bulunmamasına rağmen çok sayıda farklı istihbarat örgütleri ortaya çıkmıştır. SVR (Sluzhba Vineşnoy Razvedki) genel olarak dış istihbarat üretiminden, GRU-GU (Glavnoye Razvedyvatelnoye Upravlenie) büyük ölçüde askeri istihbarat üretiminden, FSB (Federalnaya Slujba Bezopasnosti) ise genellikle yurt içi istihbarat temininden sorumlu yeni istihbarat topluluğu üyeleridir. Ayrıca FSO (Federalnaya Sluzhba Okhrany) geleneksel istihbarat toplama faaliyetleri yanında bir o kadar da önemli olan kamu kurumlarının ve stratejik endüstriyel tesislerin fiziksel ve siber saldırılara karşı korunmasından sorumlu bir diğer istihbarat teşkilatıdır (Soldatov and Borogan, 2011).

Özellikle 2008 yılından itibaren RF'nun baskın bir oyuncu olarak küresel rekabetçi (ekonomik ve politik) oyuna geri dönme yönündeki mevcut stratejisi, doğal olarak Rus İstihbarat Topluluğu (RİT) üyelerine de ciddi sorumluluklar yüklemiştir. Bu anlamda, RF'nun küresel düzeyde çok daha aktif ve saldırgan bir dış politika izlemesini destekleyen RİT ana üyeleri (SVR, FSB ve GRU) Irak ve Suriye'de IŞİD gibi terör örgütlerine karşı yürütülen savaşta da önemli görevler üstlenmiştir. Hatta RİT üyeleri enerji kaynakları üzerinde söz hakkı elde edebilmek ve siyasi ayrıcalıklar kazanmak adına Libya'daki iç savaşa dahi aktif olarak müdahil olmuşlar ve bir anlamda “paralel diplomasi” olarak yorumlanan fakat aslında doğrudan denetimleri altında bulunan Rus kökenli özel askeri şirketlerden yararlanmışlardır. Örneğin; RF'nun en popüler özel askeri şirketi olan Wagner Grup, hükümet ile şirket arasında herhangi bir hukuki iltisak bulunmamasına rağmen, aslında Rusya-Ukrayna savaşının kilit bir oyuncusuydu. Bunun yanında, Rusya'nın en dikkat çekici özerk cumhuriyetlerinden biri olan Çeçenistan'da, paralı askerlerin de lideri olan Ramazan Kadırov, Libya'daki askeri operasyonlarda uyguladığı yöntemlerin ve siyasi müzakerelerin bir benzerini RF adına dünyanın çeşitli coğrafyalarında uygulamaktadır.

2014 yılında Ukrayna'nın Kırım ve Donbass bölgelerinin 'sessiz işgalinin' ardından RF, bilindiği üzere 24 Şubat 2022 tarihinde aniden Ukrayna'ya kapsamlı bir askeri saldırı gerçekleştirdi. Konvansiyonel savaşın başlamasını müteakip, bu süreçte doğal olarak her iki ordunun askeri saldırılarına, istihbarat servislerinin faaliyetleri de eşlik etti. Konvansiyonel savaşın yayılma riskinin halen devam ettiği bir küresel iklimde, hâlâ önde gelen düşünce kuruluşları ya da stratejik analiz kurumları arasında konvansiyonel savaşın geleceğine ilişkin olası bir senaryo ya da görüş birliği sağlanamamıştır.

Bu araştırmanın öncelikli amacı Gerasimov Doktrininin genel varsayımları doğrultusunda RİT'nun, Rusya-Ukrayna konvansiyonel savaşı öncesi ve esnasındaki stratejik yeteneklerini analiz etmektir. Araştırma metodolojisi kapsamında açık kaynaklardan elde edilen temel resmî belgeler ve

akademik veri tabanlarından elde edilen veri ve bilgilerin incelenmesi yoluyla, en çok tercih edilen nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizinden yararlanılmıştır (Bless & Sithole, 2013). Analiz sonucunda elde edilen bulguların yorumlanması aracılığıyla nihai sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Salaria'nın (2012) da belirttiği üzere betimsel araştırma, açıklama ve yorumlama amacıyla mevcut koşullar veya durumlar hakkında bilgi toplamayı hedeflemektedir.

HİBRİT SAVAŞIN RUS YORUMU: GERASIMOV DOKTRİNİ

Geleneksel bakış açısı 'Barış' kavramını; iki savaş dönemine arasındaki geçici ara, şeklinde tanımlar iken, 'Savaş' kavramını ise; uluslararası ölçekte başat aktörlerin hedeflerini ya da stratejilerini militarist yöntemler kullanarak rakip devletlere dayatma girişimi, olarak ifade etmektedir. Diğer yandan, geleneksel mücadele yöntemlerinin geleneksel olmayan savaş teknikleriyle bir arada kullanılması olarak tanımlanan 'hibrit savaş' (asimetrik veya düzensiz ya da geleneksel olmayan savaş) ise her ne kadar akademik çalışmalar dâhilinde oldukça popüler olmasına rağmen uzun yıllardır savaş alanlarında da yaygın olarak tercih edilmektedir.

Yalçınkaya (2008) silahlı kuvvetler bünyesinde bulunan asker sayısının nicel olarak artmasına ve konvansiyonel savaş süreçlerinin kısılmasına karşın, İkinci Dünya Savaşından bu yana savaşlara katılan devlet sayısındaki artışa dikkat çekmektedir. Hatta son yıllarda mücadele eden taraflardan herhangi birinin devlet olma zorunluluğunun ortadan kalkması ya da dünyadaki geleneksel veya konvansiyonel savaş pratiklerinin nicel olarak azalması, bilinen küresel ölçekte savaş uygulamalarının temel karakteristiklerinde ciddi farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Dolayısıyla dünyada ülkeler ya da toplumlar arası asimetrik saldırıların artması neticesinde, NATO ve AB strateji belgelerinde yer alan 'hibrit savaş' kavramına özel önem atfedilmeye başlanmıştır.

Bu bağlamda son çeyrek yüzyılda uluslararası güvenlik politikaları kapsamının giderek daha kompleks hale geldiği anlaşılmaktadır. 21. yüzyılda tek kutuplu uluslararası güç dengesinin yerini büyük ölçüde hegemonik devletler ile şiddet eğilimli ulus-altı veya devlet dışı aktörler arasındaki karmaşık ilişkiler yumağı olarak nitelendirebileceğimiz yeni dünya düzeni veya küresel dengenin (ya da dengesizliğinin!) aldığını görmekteyiz. Bu nedenle günümüz hibrit savaşlarında potansiyel düşmanlar, bazen isyancı bazen de terörist kimi zaman ise siber korsan gibi farklı savaş türlerinin karışımı şeklinde karşımıza çıkabilmekte, hatta genellikle de eş zamanlı organize saldırılar olarak tehdit yaratmaktadırlar (Schroefl & Kaufman, 2014). Bu noktada normal koşullarda bir araya gelmesi öngörülme-yen iki farklı savaş tekniğinin alışılmadık birleşimi, yani Hibrit Savaş tekniği, düzenli askeri güçler ile beraber düzensiz silahlı grupların bir arada kullanımını hedeflemektedir. Öte yandan son yıllarda savaşların yıkıcılık kapasitesi kabul edilebilir eşiğin çok üzerinde olmasına rağmen, dünya ölçeğindeki savaşların nicel sınırları onlarca yıldır azalma eğiliminde olduğu gözlenmektedir (Hoffman, 2007).

21. yüzyıl iki temel paradigmayla karakterize edilmektedir; Batılı ülkeler kendi çıkarları uğruna sürekli olarak 'uzaktan savaş' halinde olmayı ve 'sıfır ölüm' politikasını temel alan stratejiler geliştirmektedir. Buna uygun olarak genelde paralı askerleri, bazen de teknolojinin gücünü kullanmaktadırlar (Chithour, 2009). Hatta kökten dinci teröristler ya da uyuşturucu tacirleri gibi şiddet eğilimli devlet dışı gruplar da silahlı çatışmaların yeni nesil aktörleri olarak gündeme gelmektedir. Aslında tüm bu taraflar, gelecekteki savaşların ne anlama geleceğini tam olarak ortaya koyan değişkenlerdir. Temel olarak 21. yüzyılda savaş kavramı, devletler arasındaki konvansiyonel savaşların yanı sıra asimetrik, konvansiyonel olmayan ve aynı zamanda hibrit eylemler ile daha güçlü bir şekilde tezahür etmekte, genellikle de bu süreçte şiddet eğilimli devlet dışı aktörlerden istifade edilmektedir (Frunzeti, 2013). Başka bir ifadeyle, günümüzde özellikle emperyal devletler tarafından gerçekleştirilen gizli ya da örtülü faaliyetlerin rahatlıkla yalanlanabilme (makul inkâr-plausible deniability) imkânı, icracı devletlere son derece esnek ve geniş bir manevra alanı kazandırmaktadır. Alışılmışın dışında bir bakış açısıyla örtülü/gizli eylemler, çeşitli alt gruplara ayrılabilen istihbarat toplama faaliyetleri ile yakından ilişkilidir. Operasyonel sınırlar ise çok daha kapsamlı olup, ekonomik manipülasyonlardan siyasi müdahalelere kadar geniş bir yelpazeyi kapsamakta hatta paramiliter operasyonlar ile propaganda faaliyetlerini dahi içermektedir (Freedman, 2014).

Karaosmanoğlu'na göre (2011) Soğuk Savaş sonrası uluslararası sistemde yaşanan büyük dönüşümler, etnik ve dini farklılıklar nedeniyle ilkel nefret ve şiddetin yayılmasına, devlet dışı birimlerin savaflara müdahil olmasına, devletlerin birbirlerine olan bağımlılığının ve demokratik değerlere bağlılığının, nihayetinde bu gibi değişkenler nedeniyle savaşların doğasının değişmesine ve uluslararası sistemin yeniden yapılandırılmasına ilişkin yaygın tartışmalara yol açmıştır. Asimetrik savaş kavramının modern orduların doktrinel merkezlerini derinden etkilemesi nedeniyle, son birkaç on yılda askeri kuvvetler daha küçük fakat daha etkili birimlere dönüştürülmüştür (Karaosmanoğlu, 2011).

Son yarım yüzyılda insanlık, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler, internetin insan yaşamına entegrasyonu ve bilgiye erişimin kolaylaşması nedeniyle oldukça alışılmadık bir dünya düzeninde yaşamak zorunda kalmıştır. Başka bir ifadeyle insanoğlu henüz deneyimlenmemiş benzersiz bir ortamın meydan okumasıyla karşı karşıya kalması neticesinde, ekonomik ve politik küreselleşme adeta inanılmaz boyutlara ulaşmıştır. Bu dönüşüm toplumları olduğu kadar bireyleri de derinden etkilemiş, üretim ve tüketimin yanı sıra sağlık/egitim sektörleri ile güvenlik ve istihbarat faaliyetlerinde de bambaşka bir ekonomik ve politik 'çevre' ile yaşamak zorunda bırakılmıştır. Kavramsal açıdan yaşanan bu geçiş dönemi, toplumlar arasındaki rekabet ve mücadele süreçlerinde de hissedilmiş, sonuç olarak savaş ve barış kavramlarının yeniden tanımlanma zorunluluğu gündeme gelmiştir. Buna mukabil aynı dönemde toplumların güvenlik ve istihbarat algıları da temelden değişmiş, kısaca şiddet eğilimli devlet dışı silahlı aktörler olarak sınıflandırılacak gruplar, savaş

denklemine kaçınılmaz bir biçimde müdahil olmuşlardır. Afganistan, Suriye ve Irak'taki asimetrik savaşlar, şiddet eğilimli devlet dışı silahlı aktörlerin ciddi biçimde devletleri etkilediği aynı zamanda paralı askerler aracılığıyla dış müdahaleleri de içeren bir anlamda hibrit savaş örneklerindedir.

Her ne kadar hibrit savaşın genel kabul görmüş bir tanımı olmamakla birlikte, entelektüel temeli 20. yüzyılın başlarına kadar uzanan, son yıllarda ise çok daha yaygın olarak kullanılmaya başlanan bir mücadele ya da çatışma yöntemidir. Hoffman'a göre (2007) hibrit savaş; konvansiyonel askeri güçler ile düzensiz kuvvetlerin belirli ölçekte bir arada kullanımını içeren hem devlet hem de devlet dışı aktörlerin ortak bir siyasi amaca ulaşma hedefi kapsamında yaptıkları işbirliği doğrultusunda icra edilen bir çatışma yöntemidir.

Öte yandan 26 Aralık 2014 tarihinde imzalanan Rus Askeri Doktrinine göre ülkeler arasındaki yeni nesil anlaşmazlıklar, Ukrayna'da yaşanan 'sessiz işgalden' bu yana başarıyla deneyimlenen, düzensiz (ya da sivil) birimlerin kullanımı da dâhil olmak üzere, devletler arasında ortaya çıkan modern tarzda mücadeleleri ifade etmektedir. Bu anlamda Rusya'nın stratejisi esas olarak düşman birlikler ile yüz yüze savaşmaktan kaçınmaya odaklanmakta ancak herhangi bir zorunluluk söz konusu olduğunda ise Sovyetler Birliği döneminin 'aktif önlemleri' yardımıyla avantajlı bir pozisyon elde etmeyi amaçlamaktadır. RF, Ukrayna'da özellikle sosyal ve ana akım medyayı manipüle ederek, maskirovka-aldatma stratejisinden (Beaumont, 1982) yani yönlendirici haber yayma ve gizli/örtülü faaliyetlerden etkin bir şekilde yararlanmıştır. Sonuç olarak, mezkûr strateji çerçevesinde hasım unsurlara zarar verilmesi ve bilgi savaşıyla desteklenen nihai zaferin elde edilmesi amaçlanmaktadır. Örneğin, politik yönden batılı ülkelerin arasını açarak ve/veya Rus halkını önemli konularda yeterince bilgilendirmeyerek adeta Batı kamuoyunun hacklenmesi için ve Kremlin'in Ukrayna'daki konumunu desteklemek adına 'Bilgi Savaşlarından' yaygın ölçüde yararlanılmaktadır (Military Doctrine of Russian Federation, 2014).

Günümüzde bazı araştırmacılar Rusya'nın hibrit savaş yorumunu, 'Yeni Nesil Savaş' olarak ifade etmişlerdir. Adamsky (2015) Yeni Nesil Savaşı; hedef coğrafyalarda askeri, diplomatik ve ekonomik faaliyetlerin tam koordinasyon içinde ustaca uygulanması ve analizi yoluyla, sert ve yumuşak gücün adeta bir karışımı olarak açıklamıştır. Yeni Nesil Savaş, askeri literatüre ilk kez Rus Askeri Kuvvetler Komutanı Valery Gerasimov'un Şubat 2013 tarihinde yayınladığı bir 'makale' aracılığıyla girmiştir.

Gerasimov Doktrini genel olarak siyasi, ekonomik, insani ve askeri olmayan faaliyetlerin 'uyumlu' bir şekilde bir arada kullanılmasını ve hedef ülkedeki isyan potansiyeli olan yerel halk ile koordinasyonu ifade etmektedir. Gerasimov Doktrini, öncelikle 'savaşın doğasının' büyük ölçüde değiştiğini ve askeri olmayan yöntemlerin stratejik öneminin arttığını belirtmektedir. Bu nedenle ilgili Doktrin, Kırım operasyonunun en önemli özelliğinin, hedef bölgelerde konuşlandırılan ve büyük bir gizlilik içerisinde faaliyetlerini sürdüren askeri olmayan birimlerin varlığı olduğunu, iddia etmektedir.

Kırım operasyonu Gürcistan'daki Abhazya ve Güney Osetya örnekleriyle karşılaştırıldığında, taktik ve operasyonel farklılıkların varlığı yanında Kırım'daki saldırıların çok farklı bir strateji ile planlandığını göstermektedir. Kırım'da sadece küçük elit askeri birlikler konumlandırılmış olmasına rağmen, RF bu operasyonların hiçbirisinde resmi olarak asker kaybetmemiştir (Bartles & McDermott, 2014).

Donbass hareketi, Doğu Avrupa'da 1990'ların etnik-milliyetçilik akımlarından farklı olarak Batı hegemonyasına din dışı bir temelde meydan okuyan bir kimliğin ortaya çıkışı, şeklinde filizlenmiştir. Böylelikle Sovyet sonrası dönemde diplomasi denklemine, geniş bir bölgeyi ve bu topraklarda yaşayan üç milyon insanı kapsayan yeni bir 'unutulmaya yüz tutmuş' çatışma kaynağı daha eklenmiştir (Matveeva, 2016). Ancak son çeyrek yüzyılda Putin önderliğinde, Rusya'nın emperyal mirasını koruma ve böylece yeniden eski konumunu geri kazanma hususunda güçlü bir irade ortaya koyması nedeniyle, bölgesel temelde geniş kapsamlı ve oldukça karmaşık çelişkilerin ortaya çıkması kaçınılmaz hale gelmiştir. RF'nun bu ideali tekrar mümkün kılmasının yegâne yolu ise Çeçenistan ve Gürcistan örneklerinden açıkça anlaşılacağı üzere, hem konvansiyonel hem de asimetric tehditler üreterek, coğrafi ve sosyal temelleri yeniden inşa etmeye çalışmasıdır. Farklı yapılanma ve stratejiler gerektiren bu zorlu stratejiler (kendi deyimiyle tarihi sorumluluk!) sebebiyle, sınırlarını muhafaza etme konusunda sağlam bir iradeye sahip olan RF'nin bölgenin zor ve kırılgan politik yapısı karşısında bütünsel bir güvenlik yaklaşımı geliştirmeye çalışmıştır. Örneğin; Gürcistan Savaşı, Batılı ülkelerin bir sonraki hamlesinden önce üstünlük kazanmaya hazırlanan RF'nun pasif savunma refleksi yerine proaktif bir güvenlik yaklaşımı benimsemesine yol açmıştır. Dolayısıyla NATO'nun varlığı göz önüne alındığında proaktif bir güvenlik politikası açısından en makul yöntemin, Rus devleti ile kolay kolay ilişkilendirilemeyen hibrit saldırılar olduğu rahatlıkla söylenebilir. Bu anlamda Kırım ve Donbass vakaları, mezkûr güvenlik stratejisinin gerektirdiği hibrit yaklaşımın başarılı olarak sergilendiği güzide örneklerden birkaçıdır.

Bundan sonra RF, Donetsk ve Luhansk oblastlarında yerel isyancılara her türlü desteği vermeye ve onları Ukrayna ordusuna karşı manipüle etmeye başladı. Sonrasında ayrılıkçı gruplar bölgesel seçimlerde siyasi meşruiyet ve geniş destekler elde ettiler. 2014 yılında RF Donbass Bölgesi'nde yaklaşık altı aydır devam eden Ukrayna iç savaşında gelinen aşamayı, diplomasi yoluyla garanti altına almayı başardı ve sonunda Rus ayrılıkçılara meşruiyet kazandırmak amacıyla, Ukrayna ile yapılacak olan barış müzakerelerinin bir parçası olmalarını sağladı. Rusya'nın Donbass'taki politikası, Moskova'nın resmi söylemine paralel olarak, 'şahin ile güvercinin' arzularını dengeleyen bir orta yol izlemek üzerine kuruludur. Bir yandan isyanı destekliyor görüntüsü verir iken diğer yandan isyancılar üzerindeki nüfuzunu kullanarak, onları (Donbass da her ne kadar 'özel statüye' sahip olsalar bile) Ukrayna'nın bir parçası olarak kalmalarını sağlayacak şartlarda tasarlanan bir barışa doğru itiyordu (Robinson, 2016). Bu süreçte 5 Eylül 2014 tarihinde Minsk-1 anlaşması imzalandı ve

taraf lar arasında sağlanan ateşkes kısa bir süreliğine yürürlüğe girdi (Minsk-1 Agreement, 2014). Minsk-1 müzakereleriyle yürürlüğe giren ateşkes süreci, Rus ayrılıkçılar tarafından defalarca ihlal edildi ve sonunda doğal olarak ateşkesin koşulları geçerliliğini yitirdi. Dolayısıyla müteakiben savaşan taraflar arasında imzalanan Minsk-2 anlaşması dahi kalıcı barışı sağlamaya yetmedi (Minsk-2 Agreement, 2015). Bu bağlamda Gerasimov Doktrinini daha net olarak algılamak ve özellikle hibrit savaş ile aralarındaki nüans farkını belirtmek amacıyla, kısa bir açıklama yapmak faydalı olacaktır. Şöyle ki, Gerasimov Doktrini esas olarak şiddet içermeyen eylemlerin (ekonomik/mali saldırılar, sivil toplum kuruluşlarının ve işçi sendikalarının manipülasyonu, siber saldırılar, hedef toplumu yanıltmak veya yönlendirmek amaçlı dezenformasyon faaliyetleri vb.) hibrit savaş yöntemleriyle birlikte kullanımı şeklinde özetlenebilir (Coalson, 2014). Aslında hibrit savaş yöntemi dünya tarihinde uzun süredir yer alan ve genel kabul görmüş bir savaş tekniğidir ancak şiddet eğilimli devlet dışı silahlı aktörlerin bazı çatışma bölgelerinde yoğun bir biçimde kullanılmasıyla adeta bir dönüşüme uğradığına şahit olunmaktadır (Cin & Tekin, 2021).

RUS İSTİHBARAT TOPLULUĞU VE KÜRESEL/BÖLGESEL YETENEKLERİ

RF'nun izlediği gerilimi artırma politikası, Şubat 2007 tarihinde Başkan Putin'in Münih Güvenlik Konferansında yaptığı konuşmasıyla doruk noktasına ulaştı. Dikkat çekici bu konuşmada RF açıkça Rusya'nın artık ABD öncülüğündeki tek kutuplu dünya stratejisini kabul etmediğini uluslararası kamuoyuna ilan etti. Bunun yanında yine aynı konuşmada Rusya'nın jeopolitik çıkarları doğrultusunda kendi bağımsız diplomasisini uygulayacağına dair stratejiyi de güçlü biçimde savundu (Charbonneau, 2007). Bu konuşma doğrultusunda konvansiyonel savaş öncesi Ukrayna'yı askeri ve askeri olmayan yöntemlerle bölmek amacıyla Moskova'nın yeni dönemdeki öncelikleri arasında ilk sırada yer alan, patenti! RF'na ait olan 'Bilgi Savaşı' saldırılarını yoğunlaştırdı (Snegovaya, 2015).

Bu dönemde Moskova dezenformasyon yöntemlerini ustalıkla kullanarak, Ukrayna'daki gelişmelere karşı ABD ve AB müttefiklerinin büyük ölçüde pasif birer gözlemci olarak kalmalarını, son derece düşük maliyetler karşılığı sağladı. Bu durum ise RF'nun, RİT'nun asimetrik savaş yeteneklerini geliştirmeye çok daha fazla mali ve teknolojik kaynak ayırmasına yardımcı olmuştur (Estonian Foreign Intelligence Service, 2019).

RİT'nun küresel operasyonları genel olarak analiz edildiğinde, RF'nun son yıllarda oldukça agresif bir espionaj stratejisi izlediği görülmektedir. Kraliyet Birleşik Hizmetler Enstitüsü'nden Malcolm Chalmers' göre Rus istihbarat servisleri, geleneksel casusluk uygulamalarının çok ötesine geçerek "*Hedef toplumlarda yaşamı tehdit eden yıkıcı operasyonlar başlatarak, savaş ile barış arasındaki çizgiyi bulanıklaştırıyor*" şeklindeki ithamlarına maruz kalmışlardır (Chalmers, 2018). Burada RİT'nun dünya çapındaki stratejik kazanımlarının ve jeopolitik çıkarlarının bölgesel/küresel ölçekte korunmasına yönelik görev ve sorumlulukları, önemli rol oynamıştır.

1991 yılında Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle başlayan siyasi dönüşümün ardından RİT üyeleri, efsanevi KGB'nin yürürlükten kaldırılmasının hemen ardından güvenlik ve istihbarat servislerinin yeniden yapılandırılması sürecine katılmışlardır. KGB'nin daha küçük ama daha dinamik bölümlere ayrılmasıyla sonuçlanan bu süreç, esas olarak üç büyük istihbarat teşkilatının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu kuruluşlar kısaca FSB, SVR ve GRU-GU'dur.

FSB (Federalnaya Slujba Bezopasnosti)

Rus Hükûmetinin resmî belgelerine göre; FSB, devletin ulusal güvenlik ve terörle mücadele politikalarının uygulanmasından sorumlu bir kamu kurumudur. Görevli FSB Direktörü Alexander Bortnikov, RF'nin bilgi güvenliği ve karşı-istihbarat faaliyetlerini, RF Başkanı'nın doğrudan denetimi altında yürütmekten sorumludur. Eski bir KGB görevlisi olan Başkan Putin, FSB'nin yetki ve sorumluluklarını genişletmiş, yurt dışında faaliyet göstermek veya özel operasyonlar yürütmek gibi KGB'nin birçok özelliğini devralmasına olanak tanımıştır (Smith, 2018).

Rus kamu güvenliğinin hayati önceliği, ülke-içi siyasi ortamın her türlü iç ve dış tehdide karşı kapsamlı bir şekilde korunmasını gerektirmektedir. Bu kapsamda FSB'nin sorumluluğunda olan karşı-istihbarat ya da istihbarata karşı koyma faaliyetleri, öncelikli hedef olarak Rus devletini korumak amacıyla diğer RİT unsurlarıyla birlikte operasyonların icrası üzerine yoğunlaşmaktadır. FSB aynı zamanda eski Sovyet Cumhuriyeti ülkelerinde de faaliyet göstermektedir çünkü yabancı casusluk faaliyetleri son çeyrek yüzyılda Sovyet sonrası bölgelerde daha da yaygınlaşmıştır. Örneğin; Mariya Buttina'nın RF için ABD'ye karşı bir komploya karışan 'kayıtsız bir diplomatik yetkili' olarak suçlanmasından yaklaşık 15 gün sonra Moskova, Paul Whealen adında bir Amerikalıyı Rusya'daki casusluk faaliyetleri sebebiyle tutukladı (Hanna & Stapleton, 2018).

FSB'nin karşı-istihbarat faaliyetleri üzerine yoğunlaşması nedeniyle, Moskova yabancı diplomatik misyonlar nezdinde çok 'daha yakın' operasyonlar icra etmektedir. Bu amaç doğrultusunda FSB hem insan potansiyelinden hem de teknik yeteneklerinden mümkün olduğunca yararlanmayı hedeflemektedir. Örneğin; Sergey Skripal ve kızı Yulia Skripal'in İngiltere'de zehirlenmesiyle ilgili cevaplanamayan soruların başında, birkaç (belki çok daha fazla) GRU meslek memurunun (istihbarat uzmanının) nasıl olup da İngiltere'ye seyahat etmek için vize alabildiğidir (Bellingcat Investigation Team, 2018). Öte yandan başka bir olayda ise ABD'li karşı-istihbarat memurları tarafından yakalanan şüpheli bir Rus personelin (aslında casusun) on yılı aşkın bir süredir Moskova'daki Amerikan büyükelçiliğinde 'fark edilmeden çalışıyor' olması, açıklanmaya muhtaç bir diğer sorudur. Bunun yanında uzun yıllardır FSB'ye bağlı hacker grupları (siber korsanlar) dünya çapında hedef ülkelerin sanal altyapılarına zarar vermeye devam etmektedir (Hopkins, 2018).

SVR (Sluzhba Vineşnoy Razvedki)

1996 yılında çıkarılan 'Dış İstihbarat Kanununa' göre SVR, öncelikle yabancı ülkelerde istihbarat toplama faaliyetlerinin yanı sıra casusluk operasyonlarından da sorumlu kamu güvenlik birimidir. 1991 yılı sonlarında bağımsız (eski Sovyet) devletler ile yapılan istihbarat işbirliği anlaşması sonucunda SVR, Nisan 1992 tarihinde Bağımsız Devletler Topluluğundaki istihbarat servisleri ile birbirleri nezdinde casusluk yapmama konusunda anlaşma imzalamışlardır (Federation of American Scientists, 2016). SVR'nin rutin işlevleri sınıflandırıldığında, temel olarak operasyonların üç ana yönetim birimi tarafından icra edildiği görülmektedir. Öncelikle 'S Müdürlüğü' gizli casuslardan sorumludur. İkinci olarak 'T Müdürlüğü' bilimsel ve teknolojik istihbaratın üretiminden sorumlu olup son olarak 'K Müdürlüğü' ise, yabancı istihbarat servislerine sızmaya odaklanmıştır (Global Security, 2016). Kanun, SVR'ye temel olarak aşağıdaki konularda yetki vermektedir (Bennett, 2000):

- a. RF'nin dünya çapındaki stratejik çıkarlarına yönelik istihbarat faaliyetlerini yönetmek;
- b. RF'nin mutlak güvenliğinin sağlanmasına yönelik 'aktif önlemlerin' uygulanması;
- c. Özellikle ekonomik, askeri, bilimsel ve teknolojik alanlarda casusluk faaliyetlerini yönetmek;
- d. Yurt-dışı faaliyetler de dahil olmak üzere Rus vatandaşların ve ailelerinin emniyetini sağlamak;
- e. Devlet sırlarına sahip kamu görevlilerinin (aileleri de dahil) kişisel güvenliklerinin sağlanması;
- f. Mevcut yasalar çerçevesinde yabancı istihbarat teşkilatlarıyla ortak faaliyetlerde işbirliği yapmak;
- g. Yabancı ülkelerde icra edilen takip-tarassut faaliyetlerinde hem bilgi teknolojilerinden hem de iletişim sistemlerinden faydalanmak.

Ancak istihbarat faaliyetleri esnasında her iki istihbarat teşkilatı (SVR ve GRU) operasyonları bazen birbiriyle kesişebiliyor, hatta nadiren de olsa örtüşebilmektedir. Örneğin; Şubat 2006 tarihinde SVR'nin başkan yardımcısı General Vladimir Zavershinsky, Rus casuslarının bazen her iki teşkilatın yetki alanı dahilinde faaliyet gösterebildiğinden bahsetmiştir. Ek olarak, her iki istihbarat servisi de doğrudan birbirleri ile rekabet etmek yerine her düzeyde işbirliği yapabilmekte ve her biri kendi uzmanlık alanlarında faaliyet yürütmektedirler. Daha açık bir ifadeyle, GRU askeri operasyonlar doğrultusunda çalışmalar yapar iken SVR çok daha geniş anlamda ulusal güvenlik çıkarlarına odaklanmaktadır. Zavershinsky ayrıca yurtdışında faaliyet gösteren SVR birimlerinin GRU ve FSB'nin kullanımına sunulmak üzere devredildiğini, ayrıca SVR'nin esas olarak terörle mücadelenin mali perspektifinden sorumlu olduğunu belirtti (Bennett, 2000).

Rusya Devlet Başkanı Putin'in eski bir KGB subayı olarak mesleki geçmişini hatırlatan ve son yıllarda yeniden parlayan casusluk operasyonları, ABD Federal Soruşturma Bürosunun (FBI) yetersiz karşı-istihbarat birimleri ile neredeyse dalga geçmekte ve adeta geleneksel casusluk normlarına meydan okumaktadır. Eski bir FBI karşı-istihbarat yetkilisine göre, Rusya'nın dış istihbarat servisinin 100'den fazla ajanının halen ABD'de aktif olarak görev yaptığını inanılıyor (Lynch, 2016). Batı

medyasındaki kaynağı belirsiz iddialara göre, İngiliz Hükûmeti İletişim Merkezi (GCHQ-Government Communications Headquarters) çalışanı Gareth Williams, GCHQ'daki bir Rus köstebeği hakkındaki bilgisi sebebiyle 2015 yılında SVR casusları tarafından öldürülmüştü (Eleftheriou, 2015). Ancak SVR Direktörü Sergei Naryshkin (önde gelen 'silovikilerden' biri) doğrudan RF Başkanı tarafından denetlenmekte olup, yakın geçmişte uluslararası kamuoyunun gözleri önünde zorlu bir süreçten geçmek zorunda kaldı. Başkan Putin'in canlı yayındaki konuşması esnasında, yurt dışı casusluk operasyonlarının öncelikli sorumlusu Sergei Naryshkin, canlı yayında açıkça azarlandı ve aşağılandı. Nihayet SVR'nin en popüler casuslarından biri olan Anna Chapman, 2010 yılında ABD'de deşifre edilene kadar ABD seçimleri hakkında kapsamlı bilgiler toplamayı başardığı iddia ediliyor.

GRU-GU (Glavnoye Razvedyvatelnoye Upravlenie)

GRU, Rusya Savunma Bakanlığına bağlı askeri istihbarat teşkilatı olup aynı zamanda Rus Özel Kuvvetleri Spetznaz'ı da komuta etmektedir. GRU ve Spetznaz, engin tecrübeleri sayesinde dünya çapında birçok ciddi siber saldırıyı da birlikte gerçekleştirmişlerdir (Roth, 2018). 1979 yılında Afganistan liderine (Hafizullah Amin) düzenlenen suikast (Solomon, 2019) ve 2015 yılında Dünya Anti-Doping Ajansı'na yapılan siber saldırılar (Faulconbridge, 2018) GRU'nun dahil olduğu dikkate değer operasyonlardan yalnızca ikisidir. GRU stratejik ve taktik düzeyde yurt dışı istihbarat toplama ve savaş alanı keşif/sabotaj faaliyetlerinden de sorumludur (Turovsky, 2018). Genelkurmay Askeri Diploması Akademisinde eğitim gören GRU personeli, faaliyetlerini bazen diplomatik bir kimlikle, çoğu zaman da resmi olmayan bir statüde yürütürler. GRU genel olarak yabancı orduların büyüklüğü ve yetenekleri, hatta karar alma süreçleri gibi askeri konular ile ilgili bilgilerin toplanması yanında gelişmiş ülkelerden yüksek teknoloji sırlarının ele geçirilmesine de (daha doğrusu yasadışı transferine) odaklanmaktadır (Framingham, 1994).

Nihayet küresel GRU operasyonlarındaki nicel artış oranı, son yıllarda çok sayıda GRU ajanının tutuklanmasından da kolaylıkla anlaşılmaktadır. Estonya Dış İstihbarat Teşkilatının (2019) yıllık raporu, 2014-2018 yılları arasında ülkede beş GRU casusunun deşifre edildiğini belirtmektedir (Rotman & Nakashima, 2018). Aralık 2020'nin sonlarında ise, Bulgaristan bir Rus askeri ataşesini casusluk nedeniyle sınır dışı etmiş fakat bu son olay Ekim 2019'dan bu yana sınır dışı edilen altıncı Rus diplomat olarak kayıtlara geçmiştir. Mart 2021 tarihinde ise Bulgar savcılar, bir Rus casus çetesinin gizli bilgileri Rus askeri istihbaratına aktardığı için altı kişiyi tutukladı (Sergueva, 2021). Ayrıca Nisan 2021 tarihinde İtalyan yetkililer, iki Rus askeri istihbarat subayını, bir İtalyan donanma subayından gizli bilgileri alırken suçüstü yakaladı (Bowen, 2021).

RUSYA-UKRAYNA KONVANSİYONEL SAVAŞI: RUS İSTİHBARAT TOPLULUĞU'NUN STRATEJİK YETENEKLERİ

24 Şubat 2022 tarihinde Rusya'nın kara, hava ve deniz kuvvetleri, Ukrayna'ya konvansiyonel bir askeri saldırı başlattı. Rusya tarafından yapılan açıklamalarda savaş kelimesinden özellikle imtina edilerek faaliyetin 'özel askeri operasyon' olarak tanımlanmasına rağmen Ukrayna'nın hemen her bölgesinde sıcak çatışmalar yaşanmaya devam etmektedir. Konvansiyonel savaşın ikinci yılını müteakip savaşın ne zaman bitebileceği hakkında veya yakın gelecekte savaşın hangi yöne doğru evrileceği hususunda kesin yargılara varmak ya da yüksek olasılıklı sonuçları tahmin edebilmek hâlâ mümkün değildir. Daha açık bir ifadeyle mevcut koşullar, savaşın çok kısa sürede bitme ihtimalini ortadan kaldırmaktadır. Çünkü işgalci gücün yani RF'nun kısa ve orta vadeli hedefleri hala belirsizliğini korumaktadır.

Her iki taraftan da toprak ve insan kaybı bu kadar maliyetli olsa da RF, uzun vadeli hedeflerinden (Rusya-Ukrayna konvansiyonel savaşında nihai zafere ulaşmak ve yeniden adım adım SSCB coğrafyasına ulaşmak) kolay kolay vazgeçmeyeceği net olarak görülmektedir. Rusya-Ukrayna konvansiyonel savaşının genişlemesi, Balkan ülkeleri arasındaki mevcut politik çatışmalar ve Çin-Tayvan çok boyutlu gerilimi bir arada düşünüldüğünde, küresel gelişmeler açıkça dünya çapında bir felaketin habercisi olarak değerlendirilebilir. Ancak bu noktada istihbarat konusunun ve istihbarat örgütlerinin stratejik öneminin bir kez daha vurgulanması gerekmektedir. Gerasimov Doktrininin temel unsuru olan istihbarat faaliyetleri, işgalci tarafı nihai zafere ulaştırması beklenen konvansiyonel savaş için de hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle Rusya-Ukrayna savaşı, istihbarat analizinin stratejik önemini bir kez daha gözler önüne sermiş olmakla birlikte istihbarat analizcilerinin mesleki becerilerinin ve birikimlerinin aynı zamanda bir konvansiyonel savaşın kazanılmasında (veya kaybedilmesinde) hayati rol oynadığına dikkat çekmektedir.

Öncelikle siyasi karar vericilerin kullanımına yönelik üretilen istihbarat analizleri her zaman tutarlı bir şekilde hazırlanmalı ve her şeyden önce objektif bir 'entelektüel dürüstlük' ile hazırlanmalıdır. Daha açık bir ifadeyle istihbarat analizcisi, her şeyden önce istihbarat üretirken entelektüel dürüstlüğü yeterince 'hassasiyet' göstermelidir. Bu noktada entelektüel dürüstlük kavramına kısaca açıklık getirmekte fayda vardır. Entelektüel Dürüstlük; analizcinin, nihai ürünü (istihbaratı) tüketecek olan siyasi karar vericilerin veya üst yönetimin herhangi bir yönlendirmesi veya baskısından etkilenmeden kendi analizini savunma yeteneğidir. Farklı bir ifade ile entelektüel dürüstlük; siyasi karar vericilerin veya üstlerin duymayı umduklarını değil, yakın gelecekte gerçekleşmesi muhtemel değerlendirmelerden müteşekkil analizlere ağırlık vermelidir. Değerlendirme sürecinde analizi temelden değiştirebilecek potansiyelde veri ya da bilgilerin gelmesi durumunda, daha doğrusu analizin güncellenme ihtiyacı söz konusu olduğunda, Analizci bu verileri/bilgileri göz ardı etmek ya da önemsizleştirmek yerine daha önce hazırlanmış veya

tamamlanmış olduğu analizinin içeriğini tereddüt etmeden değiştirebilmelidir. Daha açık bir ifadeyle Analizci, gerektiğinde analizi yeniden tasarlamak için güçlü bir irade ve kararlılık gösterebilmelidir.

Gerasimov Doktrininin güncel tanımı tarihsel olarak yeni bir ifade olarak değerlendirilse de çeşitli istihbarat yöntemleri aracılığıyla düzensiz savaş tekniklerinin kullanılması ve şiddet içermeyen istihbarat operasyonlarına dayalı saldırılar, uzun yıllardan beri hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır. Bilişim ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte modern casusluk yöntemlerinin sanal ortama aktarılması ise çok daha yeni bir uygulamadır. Rusya'nın Gerasimov Doktrini başlığı ile alanyazına kazandırılan düzensiz savaş yaklaşımının yakın geçmişteki uygulamaları, Afganistan, Gürcistan, Abhazya, Çeçenistan ve özellikle Ukrayna'da yoğun ve başarılı bir şekilde pratiğe dökülmüştür. Ancak aynı zamanda bu örnekler yardımıyla Batılı İştihbarat Teşkilatları da Moskova'nın mezkûr hususlardaki tarihsel uygulamalarını (büyük ölçüde) analiz etme olanağına sahip olmuşlardır. Bu analizler bir dereceye kadar Rusya-Ukrayna savaşında Rus ordusunun, özel kuvvetlerin ve RİT üyelerinin olası saldırı seyrinin ve operasyonel eğilimlerinin yakından tahmin edilebilmesine imkân vermiştir.

Daha önce kısaca ifade edildiği üzere canlı yayın sırasında (konvansiyonel savaşın başlamasından hemen önce-21.02.2022) gerçekleşen bu kamusal diyaloğun 'farklı bir amacı' yok ise Başkan Putin ile SVR Direktörü Sergei Naryshkin arasındaki konuşma son derece dikkat çekici ve anlamlıdır (Walker, 2022). Tüm dünyanın gözleri önünde canlı olarak gerçekleşen bu sahneler nedeniyle, RİT üyelerinin faaliyetlerinde yer alan analiz süreçlerinde istihbarat uzmanlarının (case officer) entelektüel dürüstlüğe uygun hareket ettikleri hususunda şüpheleri artırmaktadır. Her ne kadar Başkan Putin'in daha önce KGB'de yönetici olarak çalışmış olması stratejik bir avantaj olarak değerlendirilse bile bu durum kolaylıkla mevcut RİT üst yönetiminin özel faaliyetlerindeki inisiyatifi kaybetmesi ile sonuçlanabilmesini muhtemel kılmaktadır. Bu tablo ise, rahatlıkla RİT üyelerini doğrudan Başkan Putin'in yönettiği şeklinde yorumlanabilir. Ancak burada 'siyaseten sorumlu bir politik figür ile üst düzey bir güvenlik bürokratı' kimliklerinin karşılıklı uyumsuzluğu ve öncelik çatışması söz konusu olacaktır. Dahası bu durumu siyasal karar-alma süreçleri açısından ciddi bir dezavantaj teşkil eden 'İştihbaratın Siyasallaşması' kavramı ile açıklamak ve algılamak mümkündür.

Hatta Rusya-Ukrayna konvansiyonel savaşının stratejik değerlendirmesine binaen Rus otokrat liderlerin, Rus istihbarat teşkilatlarını kötü yönettiği sonucuna dahi varılabilir. RF'nun konvansiyonel savaş öncesinde karşılaştığı istihbarat başarısızlıklarının otokratik rejimin içeriğiyle bağlantılı olduğu ve bunların genel olarak baskıcı yönetimlerde gözlemlenen patolojiler ve eğilimlerle ciddi benzerlikler taşıdığı sonucuna ulaşılabilir (Dylan et. al., 2022). Hatta bu anlamda RİT üyelerinin karşı-istihbarat faaliyetlerinin, işgal planlarının ABD istihbaratı tarafından ele geçirilmesini önlemekte yetersiz kaldığı ve böylece karşılaşılan istihbarat başarısızlıklarının arttığı da iddia edilebilir (Massicot, 2023). Öte yandan son aylarda, RİT üyelerinin askeri karar alma süreçlerindeki

istihbarat yetenekleri analiz edildiğinde, Ukrayna coğrafyasındaki ‘mutlak avantajlarına’ rağmen Rusya’nın politik ve askeri açıdan başarısız bir performans sergilediği yüksek sesle dile getirilmektedir. Otoriter rejimlerde istihbarat teşkilatı yöneticilerinin, özellikle mevcut siyasal stratejilerin aksine muhtemel politikalara yönelik bazı öngörülerini, devlet yöneticilerine sunma konusunda çeşitli zorluklarla karşılaştıkları bir vakıadır (Shapiro, 2023). RİT’nun savaş öncesi yetenekleri incelendiğinde ve istihbarat teşkilatlarının ciddi organizasyonel sorunları bulunduğu ve bunların temelini de ‘kurumsal kültür’ kaynaklı olduğu görülmektedir. Şöyle ki, planların uygulanabilirliği hususunda objektif olarak değerlendirme yapmadan bir sonuca varmaya zorlanmak, nihayetinde meslek memurlarının (istihbarat uzmanlarının) ciddi oranda bir iyimserlik duygusuna sahip olmaya teşvik edildiği bir analiz (ve raporlama) kültürü yaratır. Ayrıca, bireylerin her zaman başarılarını aşırı raporlama, zayıflıklarını ise üstlerinden gizleme konusunda, sistematik bir önyargı sorunu olduğu kesindir (Wattling et. Al, 2023). Dahası FSB'nin Ukrayna'nın işgali öncesi ve esnasındaki istihbarat başarısızlıkları analiz edildiğinde, yapılan taktik ve operasyonel hataların savaşın gidişatını ve sonucunu doğrudan etkileme kapasitesine sahip olduğu görülecektir (Miller & Belton, 2022).

Öte yandan Batılı ülkelerin önde gelen istihbarat teşkilatlarının 2014 yılından bu yana Ukrayna'da yerel ajanları angaje etme ve Rusya yanlısı paramiliter güçleri sınırlama yönünde, olumlu mesafeler katettiği görülmektedir. Bu gelişmeler ise, RİT üyeleri tarafından doğru ve tam olarak anlaşılmadı ve sonuç olarak bu gelişmeler savaş esnasında Rus ordusunun ilerleyişini yavaşlattı. Batılı istihbarat servisleri ile Ukrayna İstihbarat Servisi arasında kurulan yaygın iş birliği ortamı sayesinde, Rusya’nın uzun yıllardır hedef aldığı bölgeler derinlemesine analiz edilmiş ve bu sayede büyük ölçekli Ukrayna silahlı kuvvetleri proaktif bir bakış açısıyla dinamik kısımlara bölünmüştür. Halbuki RİT üyelerinin hedef coğrafyada savaş öncesi yapılması gereken temel hazırlıkları arasında Ukrayna'daki paramiliter güçlerin manipülasyonu, savaş alanındaki demografik yapının objektif analizi veya Rus Ordusunun işgal planlarını destekleyecek bölgesel unsurların örgütlenmesi gibi istihbarat operasyonları bulunmaktaydı. Bunun dışında ayrıca vekâlet savaşları çerçevesinde görevlendirilecek şiddet eğilimli devlet dışı silahlı aktörlerin olası performanslarının da tarafsız bir şekilde değerlendirilmesinin yapılması gerekiyordu (Matta, 2023).

Ayrıca Ukrayna Devlet Yöneticilerinin, silahlı kuvvetlerinin ve Batılı Hükümetlerin olası bir işgale nasıl ve ne ölçüde tepki vereceğinin analizi de RİT üyeleri tarafından doğru ve tarafsız bir şekilde yapılması gerekiyordu. Üstelik 21. yüzyılın en yıkıcı trajedilerinden biri olarak tanımlanan mezkûr konvansiyonel savaş öncesi, benzer şekilde Rus ordusunun da mevcut askeri potansiyeli ve yetenekleri, RİT tarafından objektif olarak analiz edilmeliydi. Ancak Rusya-Ukrayna konvansiyonel savaşının ikinci yılını da tamamladığı bir dönemde, siyasal karar vericiler hatalı stratejik analizler nedeniyle yanılığa düşmüş ve bunun sonucunda konvansiyonel savaş beklenenden çok daha uzun

ve zorlu bir süreç haline almıştır. Örneğin; Ukrayna'da hızlı bir askeri zafer elde etmeyi ümit eden RF, Zelensky hükümetinin ülkenin yönetimini kısa sürede bırakacağını ve muhtemel ulusal direnişin kolaylıkla kırılacağını öngördü. Rusya, Afganistan'da da aynı stratejik hatayı yapmış, ülkenin kontrolünü yeniden ele geçirmek amacıyla KGB tarafından (Fırtına-333 Operasyonunda) direniş lideri Hafızullah Amin etkisiz hale getirilmiştir. Ancak politik sonuç beklentilerin çok ötesinde karmaşık bir hal almış ve müteakiben Afganistan kaderine terk edilmiştir. Diğer taraftan, konvansiyonel savaşın başlamasının hemen sonrasında ABD başta olmak üzere Batılı ülkelerin süratle Rusya'ya yönelik siyasi ve ekonomik yaptırımlar uygulaması, silah ve mühimmat desteği sağlaması ve bu desteğin kesintisiz olarak halen sürdürülmesi, RİT tarafından yeterince ayrıntılı ve tarafsız olarak değerlendirilmediği düşünülmektedir.

Yakın geçmişte yapılan birçok bilimsel araştırma göstermektedir ki, FSB, SVR ve GRU casuslarının yaptıkları operasyonların sıklıkla çakıştığı müşahede edildiği için üç ana RİT üyesi arasında ciddi bir koordinasyon eksikliği bulunduğu öngörülebilir (Anderson, 2007; Galeotti 2019; Smith 2018). RİT üyeleri devlet başkanından daha fazla yetki, sorumluluk, bütçe ve ayrıcalık almak adına birbirleri ile 'acımasız' bir bürokratik rekabet halinde bulunmaları, genellikle tam anlamıyla koordine edilememiş casusluk operasyonları ve birbirlerinin kopyası istihbarat çalışmaları şeklinde kendini göstereceği açıktır.

Rusya-Ukrayna konvansiyonel savaşı öncesinde, potansiyel tehdit analizi kapsamında hedef ülkenin direnme kapasitesinin değerlendirilmesi hatta hedef bölgedeki devlet dışı aktörlerin savaşma istekliliği ve kapasitesi, son derece kritik öneme sahip değişkenler arasındadır. Bu süreçte RİT üyeleri arasındaki görev, yetki ve sorumluluk sınırlarının bulanık olması da yukarıda zikredilen hususların tam olarak analiz edilemediğini göstermektedir. Dolayısıyla bu durumda istihbarat servisi yöneticilerinin 'Başkanın duymak istediklerini' söylemekten başka bir seçenekleri kalmamakta ama sonuçta mevcut görünüm ise çok ciddi problemlere işaret etmektedir. Yine, RİT faaliyetleri üzerinde herhangi bir 'demokratik denetim mekanizmasının' bulunmaması da felaket boyutunda olan sorunların daha da derinleşmesine katkı sunmaktadır.

Çok önemli bir diğer husus ise RF'nun küresel operasyonlarında bazı stratejik bakanlık teşkilatları ile RİT üyeleri arasında 'görünmez bir rekabetin aslında düpedüz bir çekişmenin' yaşandığını düşündüren muhtemel gelişmelerdir. Bu anlamda kamu güvenlik ve hariciye bürokrasisi arasında yaşanan şiddetli rekabetin görünür olması, Suriye operasyonu başlar başlamaz Dışişleri Bakanlığı ile Savunma Bakanlığı arasında gözlenen politik yaklaşım farklılığından kaynaklanmaktadır (Akhiyadov 2020). Her ne kadar bu iki bakanlık görünürde birbirleri ile yakın ilişki ve işbirliği içinde çalışıyor gibi görünse de aslında Rusya'nın resmi diplomatik süreçlerinde askeri ve istihbarat bürokrasisi ile Dışişleri Bakanlığı üst yönetimi arasında (müzakerelerde diplomatların geri plana itilmesi ve güvenlik bürokratlarının ön plana çıkması hususunda) dile

getirilemeyen ya da göz ardı edilen bir tür 'itiş-kakış' yaşanmaktadır. Rusya dış politikasında son yıllarda görev ve sorumlulukları artmaya başlayan Savunma Bakanlığı, Suriye ve Libya gibi krizlerin yanı sıra Ukrayna savaşının uzamasından da en fazla imtiyaz edinen taraf konumundadır. Zaman geçtikçe bu savaşlara doğrudan veya dolaylı olarak katılan Moskova, özellikle askeri harcamalarını artırmak zorunda kaldığı dönemlerde Dışişleri Bakanlığının ikinci planda kalması söz konusu olmakta, savunma ve güvenlik bürokrasisi ise yeniden ön plana çıkma fırsatı yakalamaktadır. Bu tür çatışma ve rekabet süreçlerinden RİT üyeleri bünyesinde yer alan orta-alt düzey meslek memurları da olumsuz etkilenmekte hatta benzer şekilde siyasi karar vericilere yönelik oluşturulacak stratejilerin doğruluğuna ve tarafsızlığına da kaçınılmaz bir biçimde gölge düşmektedir.

Konvansiyonel savaşın beklentilerin aksine olağandışı bir biçimde uzaması ve yakın gelecekte sonucunun belirsizliği hususundaki soru işaretleri, bu savaşın kaderini belirleyecek olan temel veri ve bilgilere ilişkin göstergelerin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Hedef ülkedeki istihbarat faaliyetlerini planlayabilme ve muharebenin geleceğine yönelik görünümü doğru bir şekilde tahmin edebilme yeteneği, öncelikli olarak RİT üyelerinin stratejik yetenekleri dâhilindedir. Dolayısıyla, Ukrayna vatandaşlarının/hükûmetinin direniş kapasitesi, batılı ülkelere gelen yardım ve desteğin miktarı veya NATO ülkelerinden gelen yaptırımların boyutu gibi değişkenler, RİT üyelerinin politik karar alıcılara iletmekle yükümlü olduğu başlıca analizler arasındadır.

KONVANSİYONEL SAVAŞ ÖNCESİ RUS İSTİHBARAT TOPLULUĞU'NUN YETERSİZLİKLERİNE İLİŞKİN STRATEJİK GÖSTERGELER

Konvansiyonel savaşa doğru giden yolda hedef coğrafya, her zaman icracı ya da işgalci ülke tarafından uluslararası sahnede siyasi izolasyona maruz bırakılır, bu durum ise olası işgalin başarısına zemin hazırlayan en önemli motivasyondur. Bu nedenle ismi her ne olursa olsun, ister 'özel askeri operasyon' olarak tanımlayın, ister doğrudan işgal olarak nitelendirin, faaliyet öncesi RİT üyeleri tarafından üretilen politik veri ve bilgiler ile Dışişleri Bakanlığı tahkim edilmeli ve uluslararası kamuoyu gelecekteki askeri faaliyete ilişkin 'yumuşatılmalı' dahası gelecekteki sürece ilişkin haklı nedenler üretilebilmeliydi.

RİT'nun izlediği ilk kayda değer ancak etkisiz strateji, uluslararası politika alanında askeri eylemleri meşrulaştırmaya yönelik yetersiz diplomatik çabalar şeklinde kendini göstermektedir. RİT üyelerinin çabaları, öncelikle işgal için politik destek toplayacak alternatif söylemler (iddialar) geliştirilerek, potansiyel askeri saldırıları meşrulaştırmaya yönelik siyasi altyapı inşa edilmesine odaklanmalıdır. Ek olarak, Rusya'nın en önemli hedefi olan ve Ukrayna savunmasını destekleyen NATO üyesi ülkeler arasındaki uyumu bozmak da RİT'nun 'ilgi alanı dâhilinde' bir strateji olmalıdır. Örneğin; Rusya-Ukrayna konvansiyonel savaşı, batılı istihbarat teşkilatlarının son derece koordineli operasyonlarına sahne olmuş, ABD destekli istihbarattan geniş ölçüde yararlanan Ukrayna ordusu,

Rus birliklerinin kara, deniz ve havadaki hareketlerini titizlikle izleyebilme imkân ve kabiliyetine kavuşmuştur.

Dahası, Batılı istihbaratın Moskova'nın savaş planlarına ilişkin değerlendirmeleri yanında özellikle Donbass bölgesindeki Ukrayna istihbarat analizlerine sürekli bilgi ve analiz desteği sağlaması çok kıymetlidir (Barnes 2022). Bu durum ise Rusya açısından, uygulamada RİT ile Dışişleri Bakanlığı arasındaki işbirliğini vurgulayan Gerasimov Doktrinde belirtilen ilkelerle uyumlu bir kısım diplomatik faaliyetlerin hayati rolünün açıkça göz ardı edildiğine işaret etmektedir. Mevcut savaş alanı dinamikleri net olarak Rusya'nın giderek artan politik yalnızlığı ile birlikte uluslararası siyasi topluluğun Ukrayna'ya verdiği desteğin de artarak devam ettiğini göstermektedir. Gelişen jeopolitik koşullar ise özetle RİT'nun diplomatik stratejilerinde yeniden bir kalibrasyon ve uyum politikalarının gerekliliğinin altını çizmektedir.

RİT'nun konvansiyonel savaş döneminde dikkat çeken ancak yetersiz ikinci stratejisi ise, tüm iletişim kanallarından ve yerel işbirlikçilerden yararlanılarak hedef bölgede istenilen psikolojik ve sosyoekonomik iklimin yaratılması olarak açıklanabilecek 'Bilgi Savaşı' girişimlerinin verimsizliğidir (Thornton, 2015). RİT, bu süreçte Rusya'nın siyasi öncelikleriyle uyumlu olarak hem yerel hem de küresel kamuoyunu etkili bir biçimde şekillendirmede zorluklarla karşılaşmış ve hedef coğrafyalarda yeterince kamuoyu baskısı oluşturamamıştır. Halbuki 2014 yılındaki Kırım ve Donbass işgallerine ilişkin uygulamaların başarılı bir şekilde yürütülmesine rağmen müteakip konvansiyonel savaş döneminde uluslararası kamuoyu yeterince bilgilendirilip yönlendirilmede (ya da manipüle etmede) etkisiz kalmıştır.

Bu süre boyunca Batı medyası, ağırlıklı olarak yanmış Rus tankları ve esir alınan Rus askerleri gösteren görselleri yayınlamış ve bu durum ise psikolojik savaşta en önemli araçlardan biri olan sosyal medya desteğinde dezenformasyon ve algı yönetimi tekniklerinin verimli bir şekilde kullanımını zorlaştırmıştır. Bu tür eksiklikler, RİT'nun çeşitli politik iddialar karşısında kontrolü kaybetmeme veya Rusya'nın stratejik hedeflerine uygun olarak kamuoyu algısını etkileme yeteneklerini sınırlamıştır.

RİT politikalarının üçüncü göze çarpan ancak önemli dezavantajı, hedef coğrafyada konuşlu paramiliter unsurların operasyonel bağlamda manipülasyonu ile ilgilidir. Bu yaklaşım, görünüşte yerel yönetimlerin otoritesini zayıflatmak amacıyla, hedeflenen bölgelerde faaliyet gösteren silahlı isyancı gruplar ile her türlü ittifakları teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Ukrayna'da bu tür çabaların doğrudan sorumluluğu RİT yöneticilerine aittir. Ancak Ukrayna'daki mevcut durumun analizi göstermektedir ki, RİT üyelerinin savaş esnasında paramiliter gruplardan yararlanılması noktasında, dikkate değer bir yetersizlik içerisinde bulunmaktadır.

Özellikle RİT bu gruplar ile ulusal hükümet arasında ciddi anlamda bir anlaşmazlık veya çatışma ortamı yaratmada başarısız olmuştur. Aynı zamanda RİT'nun bu yasa dışı gruplarla işbirliği

yaparak savaş bölgelerinden önemli ölçüde istihbarat temin etmekte de zorlandığı düşünülmektedir. Buna ek olarak RİT yerel paramiliter güçlerden etkili bir şekilde yararlanarak, sabotaj faaliyetleri veya diğer yasa dışı operasyonları yürütebilecek ciddi bir askeri kapasite oluşturma noktasında da yetersiz kalmıştır. Şüphesiz ki, konvansiyonel savaş öncesi ve esnasında bu çabalar devam etmekte ancak bu girişimlerin etkinliği noktasında, RİT tarafından yapılan planlama ve yönetim hususlarında bazı sıkıntıların olduğu aşikardır.

RİT faaliyetlerinin dördüncü ilgi çekici ama yanlış stratejisi, hedef bölgelerdeki başarısız örtülü ekonomik saldırılar ile yakından ilgilidir. Gerasimov Doktrininin temel ilkelerinden yola çıkan bu tür eylemlerin temel felsefesi, öncelikle hedef ekonomiyi ve finansal altyapıyı zor duruma düşürmek için tasarlanmıştır. Hedef toplumları ekonomik ve finansal açıdan kırılgan bir hale dönüştürmek, konvansiyonel savaş öncesi makroekonomik göstergeler üzerinde olumsuz etkilere neden olacaktır. Bu saldırıların başlıca hedefleri, düşmanın sahip olduğu kaynakları kapsamlı bir şekilde harcamaya zorlamak, yoksullaşmış ve kötüleşen bir ekonomik ortamda özellikle yerel isyanlara açık hale getirmektir. Ancak RİT üyelerinin Batılı devletlerin Ukrayna kökenli çeşitli kuruluşlara sağladığı bağışların veya yardım amaçlı destekleri bırakın engellemeyi boyutlarını dahi doğru tahmin etmede zorlandığı gözlenmektedir. Ukrayna'nın kaynaklarını hızla tüketmeyi ve ekonomik gerilemeyi hızlandırmayı amaçlayan ekonomik planlar oluşturma hususundaki yetersizlikler, mevcut makroekonomik görünümün analizinden de açıkça müşahade edilmektedir. Ukrayna özellikle Batılı müttefiklerin cömert yardım ve desteği sayesinde, dünya çapında savaş yapmayan birçok ülkeye kıyasla günümüzde çok güçlü makroekonomik göstergelere sahiptir. Bu durum karşısında RİT üyeleri halen herhangi etkili bir girişimde dahi bulunamamış ve gelişmeleri adeta seyrederek biçimde statik bir pozisyondadır.

RİT'nun yapması gereken ama yeterli sonuç alamadığı beşinci ve son eksikliği ise, düzenlemesi gereken gizli ya da örtülü siyasi operasyonlardır. Diplomasinin tamamlayıcısı olan örtülü siyasi operasyonların öncelikli amacı, dost bir hükümeti veya siyasi partiyi desteklemek veya yerel işbirlikçiler ile gizli temaslar kurarak iç kamuoyunu etkilemektir. Başka bir ifadeyle RİT'nun asıl hedefi, hasım ülkenin yerel ve küresel siyasetini yönlendirmek amacıyla bölgesel muhalif unsurlara cömert mali katkılar sağlayarak düşman bir hükümete karşı onları desteklemek olmalıdır. RİT özellikle işgal öncesi dönemde oldukça işlevsel ve etkili stratejilerden birisi olan yerel siyasi manipülasyonlardan istenildiği ölçüde yararlanamamıştır. Örneğin; RİT'nun işgalden önce Ukrayna'daki Batı yanlısı yerel siyasi gruplar arasında sentetik bir ayrım yaratması son derece faydalı sonuçlar doğuracaktı. Böylelikle hedef hükümetin daha hızlı çözülmesi ve direniş kapasitesinin daha hızlı bozulması sağlanacaktı.

RİT üyeleri konvansiyonel savaş öncesi ve esnasında Ukrayna siyasi iklimini değiştirecek ya da yönlendirecek hiçbir etkin aksiyon alamamıştır. Bu süreçte Ukrayna siyasi elitleri her türlü

konumlarını korumuş ve yaşamlarını devam ettirmişlerdir. Başka bir ifadeyle angaje edilmiş alternatif bir politik figür oluşturulamamış ve yönetimde çok başlılık yaratabilecek yedek bir siyasi oyuncu devreye sokulamamıştır. Dahası mevcut hükümetin küresel ve yerel politikalarını değiştirebilmek için yerel siyasi zeminde baskı unsuru yaratabilecek bir yapılanma oluşturamamış veya mevcut yapılar manipüle edilememiştir.

Sonuç ve Genel Değerlendirmeler

Çatışmalara ya da savaşlara yönelik asimetrik yaklaşımıyla öne çıkan Gerasimov Doktrini, konvansiyonel askeri taktiklerin nihai başarısını artırmak için tasarlanmış, tamamlayıcı bir savaş tekniğidir. Dolayısıyla Gerasimov Doktrininin işlevselliği, savaş sırasında ve öncesinde istihbarat faaliyetlerinin etkinliği ile doğrudan iltisaklıdır. Rusya-Ukrayna konvansiyonel savaşının başlangıcını takip eden dönemlerde, Batılı istihbarat servislerinden (özellikle ABD ve Birleşik Krallık) elde edilen istihbarat çıktılarının etkileri, Ukrayna'nın ilerleyen süreçlerdeki konumuna müspet katkılar sağlamıştır. Hatta bu etkinin boyutları, Ukrayna güvenlik güçlerinin ülke genelinde işlevselliğinin artırılmasında dahi görülebilmektedir. Öte yandan istihbarat faaliyetlerinin konvansiyonel savaşlardaki kritik rolüne rağmen RİT'nun yetersiz istihbarat toplama ve küresel eğilimlere ilişkin hatalı öngörüler biçiminde ortaya çıkan yetersizlikleri, konvansiyonel savaşın gidişatını şekillendiren temel unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer taraftan istihbaratın siyasallaşmasının istihbarat profesyonellerinin entelektüel dürüstlüğü ve nesnel istihbarat üretimini tehlikeye attığı durumlarda, RF açısından çok daha riskli sonuçların meydana gelmesini kaçınılmazdır. Bu noktada, istihbaratın siyasallaşması ile stratejik karar vermenin etkinliği arasındaki simbiyotik ilişki, ciddi bir gerçeğin altını çizmektedir; 'siyasi nüfuza adeta saplanmış ve özerklikten yoksun bir RİT, istihbarat faaliyetlerini optimize etmede başarısız olmaya mahkumdur'. Bu tür kısıtlamalar, güçlü demokratik normların bulunmadığı, baskın siyasi birimlerin istihbarat aygıtları üzerinde orantısız bir nüfuza sahip olduğu ya da stratejik zorunluluklarını yerine getirme yeteneklerinin kısıtlandığı ortamlarda, RF açısından müspet sonuçlar beklemek hayalciliktir.

Dolayısıyla hem istihbarat faaliyetlerinde denetim mekanizmasının bulunmaması hem de istihbarat toplama faaliyetlerinin verimsizliği, RİT'nun nihai başarısını doğrudan etkilemiştir. Dahası, RİT tarafından savaş öncesi düzenlenen siber operasyonların etkili olamaması, özellikle de iç ve dış kamuoyunu yönlendirmedeki başarısızlıkları, bilgi savaşı stratejilerindeki boşlukları açıkça ortaya çıkarmıştır. Daha açık bir ifadeyle, algıları şekillendirmek için sosyal medya platformlarını etkili bir şekilde kullanma konusundaki eksiklikler, çatışmayı çevreleyen söylemleri etkileme fırsatının göz göre göre kaçırılmasına neden olmuştur.

Ayrıca RF tarafından özel askeri şirketler ve paralı askerler de dahil olmak üzere yabancı vekil savaşçıların kullanımı, Rusya-Ukrayna mücadelesi bağlamında herhangi bir olumlu etki yaratmadığı ortaya çıkmıştır. Bu tür yardımcı kuvvetler ile tahkim edilen silahlı kuvvetler unsurları, beklentilerin aksine istihbarat servislerinin üst yöneticilerince hatalı yönetilip yanlış organize edildiklerinde, anlamlı bir stratejik avantaj sağlanmasını bırakın faydadan çok zarar meydana getirebilmektedir. Bu durumu Moskova ve RİT üyeleri savaş esnasında çok acı bir biçimde tecrübe etmiştir! Rusya-Ukrayna mücadelesi, Hibrit Savaş veya Gerasimov Doktrini gibi asimetrik savaş yöntemlerinin yalnızca konvansiyonel bir savaşın tamamlayıcısı olduğunu bir kez daha göstermiştir.

RF'nun Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından eski jeopolitik statüsünü geri kazanma yönündeki ısrarlı arayışı, küresel kamuoyu duyarlılığından kopuk saldırgan eylemlerin peşinde koşulması nedeniyle, Rusya'nın yakın çevresinde derin jeopolitik sonuçlar doğurmaktadır. Bu anlamda, çok sayıda mevcut istihbarat birimleri arasında liderlik dinamiklerinin ve koordinasyon mekanizmalarının hassas bir şekilde sorgulanması gereklidir. Ayrıca istihbarat geçmişinden gelen liderlerin daha etkili bir biçimde istihbarat birimlerini yönetmeye yatkın olup olmadığı veya tam tersine objektif analizlerin zorunlulukları yerine siyasi beklentilere öncelik verilip verilmediği konusu, dünyadaki istisnasız tüm istihbarat servisleri tarafından gerçekçi olarak değerlendirilmelidir. Özetle, istihbarat analizcilerinin entelektüel dürüstlük baskısı karşısında istihbarat toplama süreçlerinin siyasallaştırılması, modern çağda ulusların karşı karşıya olduğu kalıcı stratejik açmazların somut bir nedeni olarak önümüzde yer almaktadır.

RF'nin 1991 yılında yaşadığı ağır psikolojik travmanın ardından hâlâ SSCB dönemindeki eski gücünü, itibarını ve egemenliğini geri kazanma arzusu, kamu güvenlik yöneticilerinin zihinsel arka planında yerini halen muhafaza etmektedir. Ancak bunu yapmanın yolu, 21. yüzyıl modern dünyasında küresel kamuoyunu adeta hiçe sayarak komşu ülkelere doğrudan savaş ilan etmek olmamalıdır. İstihbarat servislerinden gelen başkanların, ülkelerin yönetim süreçlerinde daha etkili ve verimli oldukları ya da istihbarat teşkilatlarının karar ve stratejileri üzerinde daha baskın oldukları konusu üzerinde durulması gerektiği gibi gelecekteki akademik çalışmalara da kesinlikle yol göstereceği açıktır. Başka bir deyişle istihbarat yöneticileri açısından istihbarat toplama süreçlerinin siyasallaştırılması ile entelektüel dürüstlük, günümüzün en stratejik içsel mücadelesi olarak çözüm yolu aranılan son derece ciddi bir problemdir.

Kaynakça

Adamsky, D. D. (2015). Cross-Domain Coercion: The Current Russian Art of Strategy. Institute Français des Relations Internationales. Proliferation Papers No: 54. November. 21–23. ISBN: 978-2-36567-466-9.

Akhiyadov, M. (2020, 6 April). The Libya Policy of Russia. Opinion-Analysis. Anadolu Agency. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/gorus-rusya-nin-libya-politikasi/1794069>.

Anderson, J. (2007). The Humint Offensive from Putin's Chekist State. *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*. 20/2: 258-316. DOI: 10.1080/08850600601079958.

Barnes, J. E. (2022, April 13). The U.S. has expanded intelligence sharing with Ukraine about Russian troops in the Donbas region. *Russian-Ukraine War*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2022/04/13/world/europe/us-russian-troops-donbas-intelligence-sharing-ukraine.html>.

Bartles, C. & McDermott, R. N. (2014). Russia's Military Operation in Crimea. *Problems of Post-Communism*. 61/6: 46-63. DOI: 10.2753/PPC1075-8216610604.2014.11083050.

Beaumont, R. A. (1982). Maskirovka: Soviet Camouflage, Concealment, and Deception. Centre for Strategic Technology. Texas Engineering Experiment Station. Declassified United States National Security Decision Directive. <http://www.fas.org/irp/offdocs/nsdd/nsdd-108.pdf>.

Bellingcat Investigation Team. (2018). Spies without Borders: How the FSB Infiltrated the International Visa System. <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2018/11/16/spies-without-borders-fsb-infiltrated-international-visa-system>.

Bennett, G. (2000). The SVR: Russia's Intelligence Service. Federation of American Scientists. <https://irp.fas.org/world/russia/svr/c103-gb.html>.

Bless, H.-S. & Sithole, S. L. (2013). *Fundamentals of Social Research Methods: An African Perspective*. 5th Edition. Juta and Company. ISBN: 9780702186837.

Bowen, A. S. (2021, November 15). Russian Military Intelligence: Background and Issues for Congress. Congressional Research Service. <https://sgp.fas.org/crs/intel/R46616.pdf>.

Chalmers, M. (2018, October 5). West accuses Russia of global hacking conspiracy. The New York Post. <https://www.rusi.org/in-the-news/west-accuses-russia-global-hacking-conspiracy>.

Chithour, C. E. (2009, 14 September). Wars of the Twenty-First century: Rise to a new world. *L'Expression*. <https://www.lexpressiondz.com/chroniques/l-analyse-du-professeur-chitour/avenement-dun-nouveau-monde-69222>.

Cin, G. & Tekin, H. H. (2021). Analysis of Russian Hybrid Warfare Capacity in Crimean and Donbass Crises. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*. 17/37: 203-246. DOI: 10.17752/guvenlik_strtj.905960.

Charbonneau, L. (2007). Putin says U.S. wants to dominate world. Reuters. 43rd Conference on Security Policy. <https://www.reuters.com/article/us-russia-usa-idUSL1053774820070210>.

Coalson, R. (2014). Top Russian General Lays Bare Putin's Plan for Ukraine. The World Post. http://www.huffingtonpost.com/robert-coalson/valery-gerasimovputinUkraine_b_5748480.html

Cooper, H., Schmitt E. & Barnes, J. E. (2022, May 5). U.S. Intelligence Helped Ukraine Strike

Russian Flagship. Politics: The Russia-Ukraine War. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2022/05/05/us/politics/moskva-russia-ship-ukraine-us.html>

Dylan, H., Gioe, D. & Grossfeld, E. (2022). The autocrat's intelligence paradox: Vladimir Putin's (mis)management of Russian strategic assessment in the Ukraine War. *The British Journal of Politics and International Relation*. 25/3: 1-20. <https://doi.org/10.1177/13691481221146>.

Eleftheriou, S. L.-M. (2015). MI6 spy Gareth Williams was 'killed by Russia for refusing to become double agent. *Independent*. <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/mi6-spy-gareth-williams-was-killed-by-russia-for-refusing-to-become-double-agent-former-kgb-man-claims-a6670196.html>.

Estonian Foreign Intelligence Service. (2019). *International Security and Estonia*. 28-36. <https://www.valisluureamet.ee/doc/raport/2019-en.pdf>.

Faulconbridge, G. (2018, October 5). Factbox-What Is Russia's GRU Military Intelligence Agency? *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-britain-russia-gru-factbox-idUSKCN1MF1VK>.

Federation of American Scientists. (2000, June 28). The Foreign Policy Concept of the Russian Federation. Approved by the President of the Russian Federation-Vladimir Putin. <https://nuke.fas.org/guide/russia/doctrine/econcept.html>

Federation of American Scientists. (2016). Russia Foreign Intelligence Service Expands. FAS Intelligence Resource Program. <https://fas.org/publication/svr-expands/>.

Framingham, R. (1994). Career Training Program, GRU Style. Central Intelligence Agency. https://www.cia.gov/readingroom/docs/DOC_0000609093.pdf.

Frunzeti, T. (2013). Asymmetric, Unconventional and Hybrid Actions in 21st Century Warfare. *Strategic Impact* 1/46: 6-15.

Freedman, L. (2014). Ukraine and the Art of Limited War. *Survival: Global Politics and Strategy* 56/6: 7-38. DOI: 68 10.1080/00396338.2014.985432.

Galeotti, M. (2019). The Intelligence and Security Services and Strategic Decision-Making. Influencing policy and the Codes and Culture behind it. Marshall Centre for Security. Insights. <https://www.marshallcenter.org/en/publications/security-insights/intelligence-and-security-services-and-strategic-decision-making>.

Government of the Russian Federation. Description of the Federal Security Service. The Russian Government. <http://government.ru/en/department/113>.

Global Security (2016). Intelligence: SVR Organizations-Spetsnaz. Virginia-Washington. <https://www.globalsecurity.org/intell/world/russia/svr-org.html>.

Hanna, J. & Stapleton, A. C. (2018). Detained US citizen Paul Whelan was in Moscow for a wedding, his brother says. *CNN*. <https://edition.cnn.com/2019/01/01/us/russia-detains-us-citizen-paul-whelan/index.html>

Hoffman, F. (2007, December). Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars. Arlington. Potomac Institute for Policy Studies and the Centre for Emerging Threats and Opportunities. <http://www.potomacinstitute.org/images/stories/publications/potomachybridwar0108>.

Hopkins, N. (2018). Suspected Russian spy found working at US embassy in Moscow. The Guardian. <https://www.theguardian.com/us-news/2018/aug/02/suspected-russian-spy-us-embassy-moscow-secret-service>.

Karaosmanoğlu, A. L. (2011). Yirmibirinci Yüzyılda Savaşı Tartışmak: Clausewitz Yeniden. Uluslararası İlişkiler. 8/29: 5-25. <https://doi.org/10.33458/uidergisi.1406808>.

Lynch, D. J. (2016). Russian spies adopt new tactics to battle old enemy: Hacking during US presidential campaign marks escalation of cold war-style espionage. Financial Times. <https://www.ft.com/content/ae1cd0c2-c170-11e6-9bca-2b93a6856354>.

Massicot, D. (2023, February 8). What Russia Got Wrong: Can Moscow Learn from its Failures in Ukraine? Foreign Affairs. <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/what-russia-got-wrong-moscow-failures-in-ukraine-dara-massicot>.

Matveeva, A. (2016). No Moscow stooges: identity polarization and guerrilla movements in Donbass. Southeast European and Black Sea Studies. 16/1: 25-50. <https://doi.org/10.1080/14683857.2016.1148415>.

Matta, F. (2023, July 3). The intelligence sharing revolution and its impact on the war in Ukraine. Geopoliticainfo. Cyber e Tech. <http://www.geopolitica.info/intelligence-sharing-ukraine>.

Miller, G. & Belton, C. (2022, August 19). Five things you need to know about Russia's intelligence failures ahead of the invasion of Ukraine-Russia's Gamble. The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/nationalsecurity/2022/08/19/intelligence-war-fsb-ukraine/>

Military Doctrine of Russian Federation (2014). Voyennaya Doktrina Rossiyykoy Federatsii. <http://static.kremlin.ru/media/events/files/41d527556bec8deb3530.pdf>.

Minsk-1 Agreement. (2014). Minsk-1 Protocol. Organization for Security and Co-operation in Europe. Press Statement by the Trilateral Contact Group. <https://www.osce.org/files/f/documents/a/a/123258.pdf>.

Minsk-2 Agreement. Minsk-2 Protocol. Organization for Security and Co-operation in Europe. Press Statement by the Trilateral Contact Group. <https://www.osce.org/files/f/documents/5/b/140221.pdf>.

Robinson, P. (2016). Russia's role in the war in Donbass, and the threat to European security. European Politics and Society. 17/4: 506-521. <https://doi.org/10.1080/23745118.2016.1154229>.

Roth, A. (2018). How the GRU Spy Agency Targets the West, from Cyberspace to Salisbury. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2018/aug/06/the-gru-the-russian-intelligence-agency-behind-the-headlines>

Rotman, A. F. & Nakashima, E. (2018, November 1). Estonia Knows a Lot About Battling Russian Spies, and the West Is Paying Attention. Estonia Tallinn. The Washington Post. https://www.washingtonpost.com/world/europe/estonia-knowsa-lot-about-battling-russian-spies-and-the-west-is-paying-attention-/2018/10/31/7c963774-d649-11e8-aeb7-ddcad4a0a54_e_story.html.

Russian Federation. Kontseptsia vneshnei politiki Rossiiskoi Federatsii (28 iyunia). Moscow: Administration of the President of the Russian Federation. No: 4. 2000.

Salaria, N. (2012). Meaning of the Term Descriptive Survey Research Method. International Journal of Transformations in Business Management 1: 1-7.

Schroefl, J. & Kaufman, S. J. (2014). Hybrid Actors, Tactical Variety: Rethinking Asymmetric and Hybrid War. Studies in Conflict & Terrorism. 37/10: 862-880.

Sergueva, V. (2021, March 19). Bulgaria Breaks Up Suspected Russia-Linked Spy Ring. Agence France Press. Sofia, Bulgaria. <https://www.courthousenews.com/bulgaria-breaks-up-suspected-russia-linked-spy-ring/>

Shpiro, S. (2023). Intelligence and the Ukraine War: Early Lessons and Research Road-map. National Security and the Future. 1/24: 7-18. <https://hrcak.srce.hr/file/420747>.

Smith, B. Russian intelligence Services and Special Forces. House of Commons Library Briefing. Number CBP 8430. <https://irp.fas.org/world/russia/CBP-8430.pdf>.

Snegovaya, M. (2015). Putin's Information War in Ukraine: Soviet Origins of Russia's Hybrid Warfare. Institute for the Study of War. Russia Report No: 1. <https://www.understandingwar.org/sites/default/files/Russian%20Report%201%20Putin%27s%20Information%20Warfare%20in%20Ukraine-%20Soviet%20Origins%20of%20Russias%20Hybrid%20Warfare.pdf>.

Soldatov, A. & Borogan, I. (2011). Russia's Very Secret Services. World Policy Journal. 28/1: 83-91. ISSN: 1936-0924.

Solomon, C. (2019). 40 Years After His Death, Hafizullah Amin Casts a Long Shadow in Afghanistan. The Diplomat. December 31.

The Associated Press-NORC (2014, 7 December). Public Opinion in Russia: Russian's Attitudes on Economic and Domestic Issues. Centre for Public Affairs Research. NORCH at the University of Chicago. <https://apnorc.org/projects/public-opinion-in-russia-russians-attitudes-on-economic-and-domestic-issues/>

Thornton, R. (2015). The Changing Nature of Modern Warfare: Responding to Russian Information Warfare. The RUSI Journal 160/4: 40-48.

Turovsky, D. (2018, November 6). What Is the GRU? Who Gets Recruited to Be a Spy? Why Are They Exposed So Often? Meduza. <https://meduza.io/en/feature/2018/11/06/what-is-the-gru-who-gets-recruited-to-be-a-spy-why-are-they-exposed-so-often>.

Walker, S. (2022, February 21). Putin's absurd, angry spectacle will be a turning point in his long reign. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/21/putin-angry-spectacle-amounts-to-declaration-war-ukraine>.

Wattling, J., Danylyuk, O. and Reynolds, N. (2022). Preliminary Lessons from Russia's Unconventional Operations during the Russo-Ukrainian War, February 2022–February 2023. Royal United Services Institute for Defence and Security Studies. Special Report. 1-39.

Yalçinkaya, H. (2008). Savaş: Uluslararası İlişkilerde Güç Kullanımı. Ankara: İmge Press.